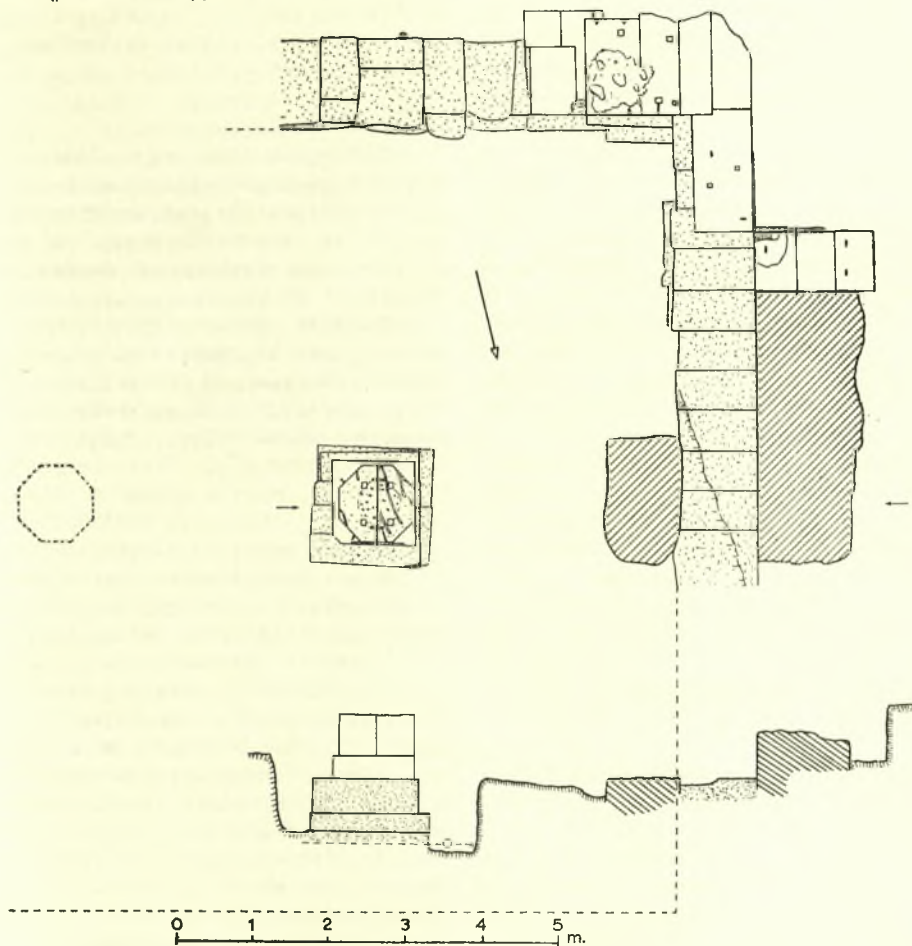

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ
ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ

Τὴν ΙΖ' Ἀρχαιολογικὴν Περιφέρειαν διηθύνεν ὁ ὑπογραφόμενος κατὰ τὸ 1965 ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου, διαδεχθεὶς τὸν Σεραφεὶμ Χαριτωνίδην. Κατὰ τὸ διάστημα ἀπὸ Ὀκτωβρίου ἕως Δεκεμβρίου ἐξ-

γομένης προσφυγικῆς ἀγορᾶς. Σήμερον εἶναι ὀρατὴ μόνον ἡ ΝΔ. γωνία (Σχέδ. 1).

Περί τοῦ σημαντικωτάτου αὐτοῦ μνημείου διὰ τὴν πόλιν τῆς Μυτιλήνης ὑπάρχουν μόνον δύο ἀπλαῖ μνεῖαι. Ἡ πρώτη κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ πρῶην Ἐφόρου Ἀρχαιοτήτων κ. Στρατῆ Παρασκευαΐδη ἐν PW ἄρθρῳ *Mytilene* σ. 1418, στ. 50

Σχέδ. 1. Κάτοπις καὶ τομὴ λειψάνων στοᾶς βορείου λιμένος Μυτιλήνης

ετελέσθησαν ἐν Λέσβῳ καὶ Χίῳ μικρᾶς ἐκτάσεως ἐργασίαι, ὡς κατωτέρω.

Α. ΛΕΣΒΟΣ

1. Στοὰ βορείου λιμένος Μυτιλήνης. Συστηματικὸς καθαρισμὸς καὶ ἐργασίαι συντηρήσεως ἐγένοντο εἰς τὰ ὀρατὰ λείψανα μεγάλης στοᾶς τοῦ βορείου λιμένος Μυτιλήνης. Ἡ στοὰ αὕτη, ἐνῶ εὐρέθῃ σχεδὸν ὀλόκληρος, ἐκαλύφθη ὑπὸ τῶν ἐπ' αὐτῆς κτισθέντων καταστημάτων τῆς λε-

καὶ ἡ δευτέρα ἐν ΠΑΕ 1961 σ. 208 ὑπὸ Σερ. Χαριτωνίδου.

Τὰ λείψανα τῆς στοᾶς εἶχον εὐρεθῆ κατὰ τὸ 1930, χάρις δὲ εἰς πρῶχειρον ἐκθεσιν τοῦ κ. Παρασκευαΐδη πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον, δύναται τις νὰ ἀνασυστήσῃ εἰς γενικὰς γραμμάς μέρος τῆς κατόψεως. Ἡ ὄψις τοῦ κτηρίου ἐβλεπε πρὸς Β., πρὸς τὴν θάλασσαν δηλαδὴ. Εἰς τὸ μέσον, κατὰ μήκος, ἔφερε κιονοστοιχίαν ἐξ ὀκταγώνων κιόνων ἐξ ἐρυθροῦ λίθου (σαρμουσάκ), ἕκαστος δὲ σπόνδυλος

τῆς κιονοστοιχίας αὐτῆς ἀπετελεῖτο ἐκ δύο τεμαχίων. Τὸ πλάτος τῆς στοᾶς ἦτο 14.80 μ.

Ἡ μορφή τῆς προσόψεως δὲν ἐξηκριβώθη διὰ τῶν τότε ἔρευνῶν. Εὐρέθησαν ὁμῶς δωρικοὶ ἡμικίονες, τρίγλυφοι καὶ γείσα εἰς τὸν χώρον τῆς προσόψεως, φυλασσόμενοι σήμερον εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς Ἐφορείας Ἀρχαιοτήτων. Τὸ μέγεθος τῶν ἀρχιτεκτονικῶν αὐτῶν μελῶν συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως, ὅτι ἀνήκουν εἰς τὸν ὄροφον τῆς στοᾶς. Εἰς τοῦτο ἄλλωστε, ὅτι ἡ στοὰ ἦτο διώροφος, ὁδηγεῖ καὶ τὸ μεγάλο πάχος τοῦ ὀκταγώνου κίονος.

2. **Κάστρον Μυτιλήνης.** Εἰς τὸ Κάστρον τῆς Μυτιλήνης συνεχίσθησαν αἱ ὑπὸ τοῦ Σ. Χαριτωνίδου ἀρξαιόμεναι στερεωτικαὶ ἐργασίαι εἰς τὸν μεγάλον πύργον (Donjon). Ἀποκατεστάθη τὸ δάπεδον τοῦ προστώου τῆς πυριτιδαποθήκης, τὰ δάπεδα τῶν δωματίων αὐτῆς καὶ ἀνεστηλώθη κατὰ τὸ ἡμισυ τοῦ ὕψους ἡ ἑλικοειδῆς κλίμαξ, ἡ ὁδηγοῦσα εἰς τὰ τεῖχη. Ἐργασίαι συντηρήσεως τῶν τειχῶν ἐγένοντο εἰς διάφορα σημεῖα τοῦ κάστρου.

3. **Παλιανά, ναὸς Σωτήρος.** Τοῦ ἱστορημένου ναοῦ τοῦ Σωτήρος εἰς Παλιανά (βλ. ΑΔ 18 (1963) : Χρονικά, σ. 271), ἐγένετο ἀνακατασκευὴ τῆς κατεστραμμένης στέγης, ἀποξύλωσις τῶν στασιδίων, τὰ ὅποια ἦσαν προσηλωμένα ἐπὶ τῶν τοιχογραφιῶν, καὶ καθαρισμός. Ἐξωτερικῶς καθαρὰ ἐπίσθη τὸ παλαιὸν ἐπὶ τοῦ ναοῦ στηριζόμενον ὀστεοφυλάκιον καὶ ἀνεσκάφη ὁ περίξ τῆς ἀψίδος χώρος διὰ τὴν ἀποχέτευσιν τῶν ὀμβρίων ὑδάτων.

4. **Μόλυβος.** Ἐγένετο εἰς Μόλυβον ἐπισκευὴ τῆς στέγης τῆς τοιχογραφημένης οἰκίας Γιαννάκου.

5. **Μέσα.** Εἰς Μέσα, εἰς τὸν κόλπον τῆς Καλλονῆς, ἐγένετο καθαρισμός τοῦ ναοῦ ἀπὸ τῆς ὑδροχαροῦς βλαστήσεως καὶ τῆς ἰλύος.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΧΡ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

Β'. ΧΙΟΣ

1. ΣΤΕΡΕΩΣΙΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

Παναγία ἡ Σικελιά (Πί ν. 405 α - β)

Πρὸς προστασίαν τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας τῆς Σικελιάς ἐπανεκτίσθη ὁ τοῖχος τοῦ περιβόλου, στηριχθεὶς ἐπὶ τῶν παλαιῶν θεμελιῶν καὶ ἀχθεὶς μέχρι τοῦ ὕψους τοῦ πρὸς Δ. σφζομένου ἀυλογύρου τῆς ἐκκλησίας. Ὁ ναὸς ἀπὸ Ν. προεφυλάσσετο ἀπὸ ὑψηλοῦς βράχους ἐπενδεδυμένους δι' ἰσχυρῶν τοίχων, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶχον κτισθῆ κελλία. Οὕτως ἡ προστασία τοῦ ναοῦ ἀπὸ Ν. ἦτο πληρεστέρα. Ἡ ἐπένδυσίς αὐτῆ κατέπεσεν εἰς τινα ση-

μεῖα καὶ τὰ ὑπέρανω αὐτῶν κτήρια θὰ ἐκρημνίζοντο ἐπὶ τοῦ ναοῦ μετ' ἀσφαλείας. Αἱ ἀποκεκολλημέναι ἐπενδύσεις συνεπληρώθησαν εἰς τὰ πλέον σαθρὰ τμήματά των καὶ ἀπεφεύχθη ὁ κίνδυνος τῆς καταρρέουσας. Ὑπολείπονται ὁμῶς πολλαὶ ἐργασίαι, μέχρις οὗ ὁ περίβολος ἀποκατασταθῆ καὶ καταστῆ ἀκίνδυνος διὰ τὸν ναόν, ἀποδοθῆ δὲ συγχρόνως εἰς τὸ περιβάλλον ἢ μνημειώδης μορφή του. Εἰς τὸ ὕψος τῆς ἐπενδύσεως ταύτης εἶχον κτισθῆ κελλία.

Κάστρον Χίου

α) Συνεπληρώθη ἡ ὑπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀρξαμένη ἐπένδυσίς τοῦ δυτικοῦ πύργου, ἥτις εἶχεν ἀφαιρεθῆ μετὰ τὴν μικρασιατικὴν καταστροφὴν ὑπὸ τῶν ἐγκατασταθέντων παρὰ τὴν τάφρον προσφύγων, καὶ συνεδέθη μετὰ τῶν ἐκατέρωθεν παλαιότερον ἐπενδεδυμένων τμημάτων αὐτοῦ.

β) Συνεχίσθη καὶ ἐπέτος ἡ συντήρησις τοῦ ἐξωτερικοῦ τείχους, τὸ ὅποσον ἐνώνει τοὺς δύο προμαχῶνας, τὸν δυτικὸν καὶ τὸν τοῦ Ζήνωνος. Κατὰ τὴν πρόοδον τῶν ἐργασιῶν διεπιστάθη, ὅτι ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς πλευρᾶς τοῦ τείχους εἶχον ἀφαιρεθῆ οἱ λίθοι εἰς μέγα βάθος. Ἐγένετο ἀποχωμάτωσις (Πί ν. 405 γ), συνεπληρώθησαν τὰ ἐλλείποντα τμήματα (Πί ν. 405 δ) καὶ συνεδέθησαν αἱ δύο ἐπιφάνειαι τοῦ τείχους δι' ἄμιασβέστου. Ἐν συνεχείᾳ ἐπὶ τοῦ τείχους ἐποθετήθησαν «ζωνάρια» εἰς μήκος 60 μ. Ἡ τοποθέτησις τῶν «ζωνariών» ἐξασφαλίζει τὸ κατὰστρωμα τῶν ἐπιπέδων.

γ) Αἱ ἐργασίαι ἐπεξετάθησαν καὶ εἰς τὸν προμαχῶνα τοῦ Ζήνωνος, κατὰ τὴν περίμετρον τοῦ ὁποίου εὐρίσκονται δέκα ἐννέα κανονιστάσια μετ' ἰσαριθμῶν πυλίδων, φωταγωγῶν καὶ ἀναφωτῶν. Τῶν πλείστων κανονιστάσιων αἱ στοαί, βάθους 5 μ., ἔχουν ὑποστῆ σοβαρὰς καταστροφᾶς καὶ εἰς τινα ἔχει ὑποστῆ σοβαρὰς ζημίας καὶ ἡ καθέτως πρὸς τὰς στοὰς διήκουσα καὶ ἀνέχουσα τὸν προμαχῶνα μακρὰ σήραξ. Ἡ μεγάλη καταστροφὴ εἰς τὰ κανονιστάσια ἐγένετο κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον καὶ τὴν γερμανικὴν κατοχὴν, ὅτε οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως, ἔχοντες ἀνάγκην χειρομύλων, ἀνεκάλυψαν τοὺς σκληροὺς λίθους τῶν στοῶν, τοὺς ὁποίους συστηματικῶς ἀπέσπων εἰδικοὶ λιθοξοοὶ καὶ κατεσκευάζον ἐξ αὐτῶν τοὺς σωτικούς διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην χειρομύλους διὰ τὴν ἄλεσιν τῶν σιτηρῶν. Τὸ πλέον κατεστραμμένον κανονιστάσιον, τὸ ὅποσον ἠπεῖλει μετ' ἀσφαλείας τὸν προμαχῶνα εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ἦτο τὸ εἰκονιζόμενον εἰς τὸν Πί ν. 405 ε' κατέχει τὴν σπονδυλικὴν στήλην τοῦ προμαχῶνος καὶ τὸ νευραλγικώτερον σημεῖον τῆς περιμέτρου του, διότι κεῖται εἰς τὸ πλέον εὐπρόσβλητον καὶ ἀπὸ